

УДК 330.4=111

DOI: 10.30857/2413-0117.2020.5.6

Nataliia V. Fastovets

Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine

FEMALE ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE: DEVELOPMENT SPECIFICS

The article discusses the specifics of female entrepreneurship development in Ukraine along with presenting the author's original definition of a female entrepreneurship concept. The objective of this study is to identify common characteristics, types and patterns of female entrepreneurship. At this stage of the study, the current state, trends and the development specifics of female entrepreneurship in Ukraine have been explored. The results of statistical data analysis and social research findings have enabled to provide insights on the female entrepreneurship development dynamics in Ukraine, reveal its basic characteristics and forms as well as the key drivers of female entrepreneurial activity and the structure of their motivation, and apart from that, to identify the business areas in which female entrepreneurs are actively engaged. The study also provides strong statistical evidence supporting the statement that female entrepreneurship is a crucial factor that spurs economic growth, job creation, income equality, and contributes to enhancing social stability in the society. In the frameworks of the research agenda, this paper also seeks to explore the fundamental tenets underpinning female-led businesses. In this context, the study presents the assessment results on employment indicators, the degree of company profitability and the pay rate in female-led businesses. The research findings reveal that the core of female entrepreneurship specifics in Ukraine refer to the entrepreneurial motivation of Ukrainian women which differs significantly from male incentives and which makes female entrepreneurship a unique tool in meeting the aspirations of women for their self-actualization in the society. It is argued that female entrepreneurship in Ukraine demonstrates a steady upward trend despite yet relatively low rate of overcoming gender inequality in Ukraine's economy.

Keywords: *entrepreneurship; entrepreneurial activity; female entrepreneurship; gender gap; labor market; business activity; employment; job placement; legal entity; individual entrepreneur.*

Наталія В. Фастовець

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

ЖІНОЧЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

У статті розкрито особливості розвитку жіночого підприємництва в Україні, представлено авторське визначення терміну «жіноче підприємство». Метою дослідження є виявлення характерних рис, видів та форм жіночого підприємництва. На цьому етапі дослідження було висвітлено стан, тенденції та особливості розвитку жіночого підприємництва в Україні. Проведено аналіз статистичних даних та матеріалів соціальних досліджень, що дозволило розкрити динаміку розвитку жіночого підприємництва в Україні, визначити основні риси та форми жіночого підприємництва, виокремити основні причини підприємницької активності жінок та структуру їх мотивацій, ідентифікувати сфери діяльності, в яких працюють жінки-підприємці. За результатами аналізу статистичних даних було з'ясовано і доведено, що жіноче підприємство є чинником економічного зростання, створення робочих місць, рівності доходів, а також покращення соціальної стабільності суспільства. Крім того, було здійснено дослідження принципів, на яких базується діяльність підприємств, які очолюють жінки; проведено аналіз показників зайнятості, рівня прибутковості, рівня оплати праці на підприємствах, які очолюють жінки. Результати проведеної роботи свідчать про те що, головними особливостями жіночого підприємництва в Україні є мотиваційна складова підприємницької активності українських жінок, яка значною мірою відрізняється від

чоловічої мотивації, що робить жіноче підприємництво унікальним інструментом забезпечення інтересів жінок, які прагнуть особистісної самореалізації в соціумі. Доведено, що жіноче підприємництво в Україні має сталу тенденцію до зростання попри те, що подолання гендерної нерівності в економіці України здійснюється доволі низькими темпами.

Ключові слова: підприємництво; підприємницька діяльність; жіноче підприємництво; гендерний розрив; ринок праці; економічна активність; зайнятість; працевлаштування; юридична особа; фізична особа-підприємець.

Наталья В. Фастовец

Киевский национальный университет технологий и дизайна, Украина

ЖЕНСКОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО В УКРАИНЕ: ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ

В статье раскрыты особенности развития женского предпринимательства в Украине, представлено авторское определение термина «женское предпринимательство». Целью исследования является выявление характерных черт, видов и форм женского предпринимательства. На этом этапе исследования были рассмотрены состояние, тенденции и особенности развития женского предпринимательства в Украине. Проведённый анализ статистических данных и материалов социальных исследований позволил раскрыть динамику развития женского предпринимательства в Украине, определить основные черты и формы женского предпринимательства, выделить основные причины предпринимательской активности женщин и структуру их мотиваций, выяснить сферы деятельности, в которых работают женщины-предприниматели. По результатам анализа статистических данных было установлено и доказано, что женское предпринимательство является фактором экономического роста, создания рабочих мест, равенства доходов, а также улучшения социальной стабильности общества. Кроме того, было проведено исследование принципов, на которых базируется деятельность предприятий, возглавляемых женщинами; проведён анализ показателей занятости, уровня доходности, уровня оплаты труда на предприятиях, которые возглавляют женщины. Результаты проведённой работы свидетельствуют о том, что главными особенностями женского предпринимательства в Украине является мотивационная составляющая предпринимательской активности украинских женщин, которая в значительной степени отличается от мужской мотивации, делает женское предпринимательство уникальным инструментом обеспечения интересов женщин, стремящихся к личностной самореализации в социуме. Доказано, что женское предпринимательство в Украине имеет устойчивую тенденцию к росту, несмотря на то, что преодоление гендерного неравенства в экономике Украины осуществляется достаточно низкими темпами.

Ключевые слова: предпринимательство; предпринимательская деятельность; женское предпринимательство; гендерный разрыв; рынок труда; экономическая активность; занятость; трудоустройство; юридическое лицо; физическое лицо-предприниматель.

Articulation of the issue and its relation to important academic and practical objectives. Individual entrepreneurship in Ukraine is a relatively new phenomenon. The positive consequences of individual entrepreneurship development include creating new jobs, reducing unemployment, ensuring GDP growth and budget revenues, stimulating the development of local infrastructure, and increasing the competitiveness of domestic goods and services. Both men and women are engaged in entrepreneurship in Ukraine. The role of female entrepreneurship is gradually growing around the world and women's influence on the economy is increasing. The study of women's participation in entrepreneurship is especially relevant in the context of the fact

that entrepreneurship is the basis for the formation of the middle class, which is the social basis of civil society.

Analysis of recent studies and papers on the issue. Such domestic scholars as I. Bosak, N. Isakova, N. Lavrynenko, N. Oliinyk, Yu. Pachkovskiy, A. Stavytskyi, V. Sukovata, V. Shatska have considered the issues of female entrepreneurship development in their papers.

The objective of the paper is to analyze the specifics of female entrepreneurial activity in Ukraine. To highlight typical features, types and forms of female entrepreneurship. To identify main reasons of female entrepreneurial activity. To define the phenomenon of female entrepreneurship.

Presentation of basic materials: The findings of the "Index of Women Entrepreneurs" study conducted by Mastercard suggest that the index of women-entrepreneurs is higher in developed countries. New Zealand has ranked first, while Canada and the United States of America have ranked second and third respectively. Developed countries have more favorable conditions for development of female entrepreneurship, including active organizations and associations of small and medium-sized business owners, high quality regulation and ease of doing business [7]. In the US, women start new businesses one and a half times more often than men. Today, it is women who head more than a third of American companies and their number is constantly growing [3].

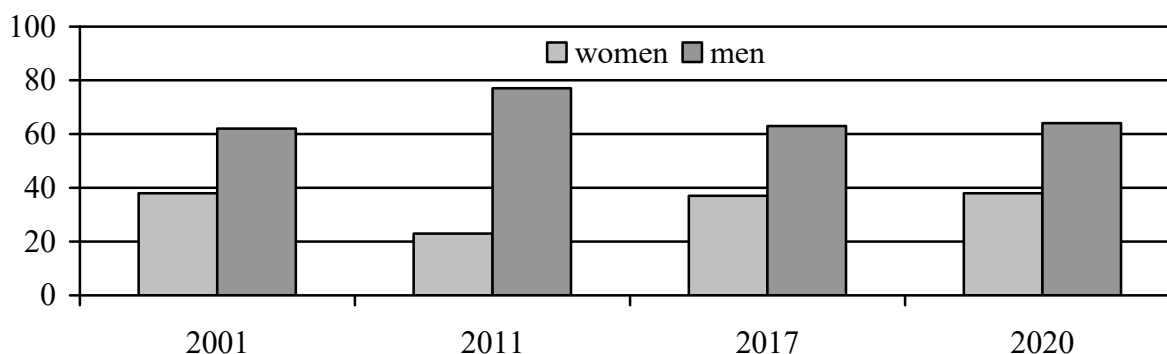
In Ukraine, the official statistics does not record data on the gender of business owners. There is a lack of data to accurately assess the role of women in development of domestic entrepreneurship. Under such conditions, the analysis of the dynamics of female entrepreneurship becomes a difficult task. Additional information can be obtained through sociological research, but it is conducted rarely and unsystematically.

According to a nationwide survey conducted in 2001 by Kyiv International Institute of Sociology, women constituted 38% of all individual entrepreneurs.

They also controlled a quarter of small enterprises (26%) and a sixth of medium and large enterprises (15% and 14%, respectively) [18].

According to the 2011 report of the International Finance Corporation (IFC) called "Investment climate in Ukraine as seen by businesses", 77% of surveyed companies were headed by men, while 23% were headed by women [4].

According to the study called "Women and men in management positions in Ukraine", women accounted for 42% among all self-employed persons and only for 32% among employers in 2017 [15]. Thus, in 2017, 37% of Ukrainian enterprises were managed by women. According to statistics, in 2020, the rate of self-employed women and women running their businesses amounts to 37.7% [2, 10] (Fig. 1).

Source: [2, 4, 10, 15, 18].

Fig. 1. The share of women and men among the heads of legal entities and individual entrepreneurs in Ukraine

Thus, employed women in Ukraine more often work for hire than as employers and self-employed persons, as compared to men.

The existence of a gender gap in the issues of management roles in business can be explained by the fact that men and women have different motives for starting a business. Sociological research demonstrates that there are three main groups of motives [9, p. 147–148, 16, p. 138]: conscious desire to succeed and to realize oneself professionally (25%); spontaneous decision made under the influence of favorable circumstances (6%); forced decision made under the influence of adverse economic circumstances (18%). There is a number of features common to female entrepreneurship, namely:

1. Enterprises run by women are less profitable and less productive than those owned by men. A typical enterprise headed by a woman is small (up to 50 employees) and its revenues do not exceed UAH 3 million. Women do not hold managerial positions in highly profitable industries. Usually, women work in less profitable sectors of the economy. The gap in average business income between men and women amounts to 35% on average. The difference in the salary rate amounts to 15% on average [19, p. 147–148]. This can be explained by the fact that, according to statistics, women are more likely to work in sectors that are more competitive and less profitable; women start and run small businesses; women do not spend enough time on business development because they also have family responsibilities; women are reluctant to take risky business ideas.

2. Female entrepreneurship mainly belongs to social entrepreneurship which is created in the format of small or even micro-business, in which women predominate.

3. Enterprises controlled by women have a steady trend of timely payment of taxes and salaries without delays.

4. Female entrepreneurs believe that compliance with ethical norms is a necessary condition for success and consider dishonesty unacceptable in business [1, p. 17].

5. Businesses run by women tend to hire women, giving them the opportunity to have a flexible work schedule.

6. An interesting feature of domestic female entrepreneurship is that business activities of women are supported and propelled by their family circle. According to sociological data, 54% of men and other family members approve and support women doing business and only 5% do not approve it [9, p. 150].

7. The difference between domestic female entrepreneurship is that it has a steady upward trend, despite the fact that overcoming gender inequality in Ukrainian economy is going at quite moderate pace.

8. While running a business, a female entrepreneur does not abandon her family responsibilities, which require a significant amount of time.

Conclusions. The findings of the study of female entrepreneurship in Ukraine allow us to conclude the following: firstly, female entrepreneurs in Ukraine constitute a quarter of business owners and own mostly small businesses. Secondly, businesses headed by women are less profitable. Thirdly, female entrepreneurship plays an important social and economic role in the society by providing women with their own employment, creating additional jobs and addressing important social needs of the society. Furthermore, the author has concluded as part of the study that female entrepreneurship is a type of economic activity carried out by women on a permanent basis, on their own behalf and at their own risk within the legal field, which aims at meeting their own economic and social needs while maintaining their fulfillment of female gender duties.

References

Література

1. Bosak, I. (2005). Zhenskoe predprinimatelstvo v Ukraine [Women's entrepreneurship in Ukraine]. *Teoriia i praktika upravleniia = Management theory and practice*. 2005. № 8. С. 16–21.

- and practice, No. 8, P. 16–21 [in Russian].
2. Ekonomika ukrainskykh fopiv v realnomu chasi [The economy of Ukrainian fops in real time]. *Opendatabot*. Retrieved from: <https://opendatabot.ua/open/foconomics> [in Ukrainian].
3. Zhinky-pidpriettsi – nova rushiina syla na rynku pratsi u SShA [Women entrepreneurs are a new driving force in the US labor market]. *Holos Ameryky* = Voice of America. September 05, 2017. Retrieved from: <https://ukrainian.voanews.com/a/women-in-business-mothers/4015787.html> [in Ukrainian].
4. Investytsiyni klimat v Ukraini: yakym yoho bachyt biznes (zhovten 2011) [Investment climate in Ukraine: how business sees it (October 2011)]. Kyiv: International Finance Corporation. 126 p. [in Ukrainian].
5. Zhinky ta choloviky na kerivnykh posadakh v Ukraini. Statystychnyi analiz vidkrytykh danykh YeDRPOU [Women and men in management positions in Ukraine. Statistical analysis of open data of the USREOU]. *Ukrainian Center for Public Data*. Retrieved from: <http://socialdata.org.ua/edrpou-gender/> [in Ukrainian].
6. Zhinky i choloviky v Ukraini. Statystychnyi zbirnyk [Women and men in Ukraine. Statistical collection]. Kyiv: State Statistics Service, 2019. 61 p. [in Ukrainian].
7. Indeks zhinok-pidpriettsiv vid Mastercard vyiavyv umovy, neobkhidni dlia rozvytku zhinochoho pidpriettsytstva [Mastercard's index of women entrepreneurs has identified the conditions necessary for the development of women's entrepreneurship]. *MasterCard*. Retrieved from: <https://newsroom.mastercard.com/eu/uk/news-briefs/index-zhinok-pidpriettsiv-vid-mastercard-vyiyav/> [in Ukrainian].
8. Isakova, N. (2001). Henderni zbihy ta vidminnosti v diialnosti y otsinkakh ukrainskykh pidpriettsiv [Gender similarities and differences in the activities and assessments of Ukrainian entrepreneurs]. *Sotsiologhiia: teoriia, metody, marketynh* = *Sociology: theory, methods, marketing*, No. 2, P. 144–153.
9. Isakova, N., Kavunenko, L., Velter, F., Smollboun, D. (2004). Pidpriettsi-zhinky v Ukraini: shliakh u biznes [Women entrepreneurs in Ukraine: the path to business]. *Sotsiologhiia: teoriia, metody, marketynh* = *Sociology: theory, methods, marketing*, No. 2, P. 146–155 [in Ukrainian].
10. Chastka yurydychnykh osib, kerivnykamy yakyykh ye zhinky (u % do zahalnoi kilkosti yurydychnykh
2. Економіка українських фопів в реальному часі. *Опендатабот*. URL: <https://opendatabot.ua/open/foconomics>.
3. Жінки-підприємці – нова русійна сила на ринку праці у США. *Голос Америки*. 05 вересень, 2017. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/women-in-business-mothers/4015787.html>.
4. Інвестиційний клімат в Україні: яким його бачить бізнес (жовтень 2011). К.: Міжнародна фінансова корпорація, 2011. 126 с.
5. Жінки та чоловіки на керівних посадах в Україні. Статистичний аналіз відкритих даних ЄДРПОУ. *Український центр суспільних даних*. URL: <http://socialdata.org.ua/edrpou-gender/>
6. Жінки і чоловіки в Україні. Статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики, 2019. 61 с.
7. Індекс жінок-підприємців від Mastercard виявив умови, необхідні для розвитку жіночого підприємництва. *MasterCard*. URL: <https://newsroom.mastercard.com/eu/uk/news-briefs/index-zhinok-pidpriettsiv-vid-mastercard-vyiyav/>.
8. Ісакова Н. Гендерні збіги та відмінності в діяльності й оцінках українських підприємців. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2001. № 2. С. 144–153.
9. Ісакова Н., Кавуненко Л., Велтер Ф., Смоллбоун Д. Підприємці-жінки в Україні: шлях у бізнес. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2004. № 2. С. 146–155.
10. Частка юридичних осіб, керівниками яких є жінки (у % до загальної кількості

- osib v Yedynomu derzhavnomu reiestri pidpriemstv ta orhanizatsii Ukrainy. Katalog ofitsiinykh statystychnykh publikatsii Derzhstatu u 2020 rotsi [Share of legal entities headed by women (in% of the total number of legal entities in the Unified State Register of Enterprises and Organizations of Ukraine. Catalog of official statistical publications of the State Statistics Committee in 2020]. *State Statistics Service of Ukraine*. Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/edrpoi/ukr/EDRPU_2017/zmist_EDRPU.htm [in Ukrainian].
11. Lavrinenko, N., Rudik, A. (2010). Gendernyi aspekt razvitiia malogo predprinimatelstva [Gender Aspect of Small Business Development]. *Sotciologiya: teoriia, metody, marketing = Sociology: theory, methods, marketing*, No. 3, P. 111–135 [in Russian].
12. Oliinyk, N.Yu. (2015). Zhinoche pidpriemnytstvo v Ukraini: osoblyvosti ta perspektyvy [Women's entrepreneurship in Ukraine: features and prospects]. *Finansovyi prostir = Financial space*, No. 2 (18), P. 408–414. Retrieved from: <https://ofp.cibs.ubs.edu.ua/files/1502/15onjzpv.pdf> [in Ukrainian].
13. Pachkovskiy, Yu.F., Loza, A.S. (2007). Instytutsionalni problemy rozvytku pidpriemnytskoi aktyvnosti v Ukraini (za rezultatsamy ekspertnoho opytuvannia) [Institutional problems of business development in Ukraine (according to the results of an expert survey)]. *Ukrainskyi sotsium = Ukrainian society*, No. 4, P. 105–113 [in Ukrainian].
14. Kharlamova, H., Stavyskyi, A. (2020). Henderne pytannia v pidpriemnytskii diialnosti: suchasne spryiniattia pidpriemstiv [Gender issues in entrepreneurship: modern perception of entrepreneurs]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka = Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, No. 3 (210), P. 42–52. <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2020/210-3/6>. Retrieved from: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/10/210-42-52.pdf> [in Ukrainian].
15. Statystychnyi analiz vidkrytykh danykh YeDRPOU [Statistical analysis of open data of the USREOU]. *Ukrainian Center for Public Data*. Retrieved from: <http://socialdata.org.ua/edrpoi-gender/> [in Ukrainian].
16. Sukovata, V. (2001). Stereotypy pidpriemnytstva u masovii svidomosti: hendernyi analiz [Stereotypes of entrepreneurship in mass consciousness: gender analysis]
- юридичних осіб в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України. Каталог офіційних статистичних публікацій Держстату у 2020 році. *Державна служба статистики України*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/edrpoi/ukr/EDRPU_2017/zmist_EDRPU.htm.
11. Лавриненко Н., Рудик А. Гендерный аспект развития малого предпринимательства. *Социология: теория, методы, маркетинг*. 2010. № 3. С. 111–135.
12. Олійник Н. Ю. Жіноче підприємництво в Україні: особливості та перспективи. *Фінансовий простір*. 2015. № 2 (18). С. 408–414. URL: <https://ofp.cibs.ubs.edu.ua/files/1502/15onjzpv.pdf>.
13. Пачковський Ю. Ф., Лоза А. С. Інституціональні проблеми розвитку підприємницької активності в Україні (за результатами експертного опитування). *Український соціум: наук. журнал*. 2007. № 4. С. 105–113.
14. Харламова Г., Ставицкий А. Гендерне питання в підприємницькій діяльності: сучасне сприйняття підприємців. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка = Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*. 2020. № 3 (210). С. 42–52. <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2020/210-3/6>. URL: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/10/210-42-52.pdf>.
15. Статистичний аналіз відкритих даних ЄДРПОУ. *Український центр суспільних даних*. URL: <http://socialdata.org.ua/edrpoi-gender/>.
16. Суковата В. Стереотипи підприємництва у масовій свідомості: гендерний

- of entrepreneurship in the mass consciousness: gender analysis]. *Sotsiologhiia: teoriia, metody, marketynh = Sociology: theory, methods, marketing*, No. 2, P. 131–143 [in Ukrainian].
17. Shatska, V. Zhinoche pidpriemnytstvo v Ukraini: tendentsii, problemy, perspektyvy [Women's entrepreneurship in Ukraine: trends, problems, prospects]. *Business Law Electronic Resource*. Retrieved from: <https://www.businesslaw.org.ua/jinoch-pidpriemnytstvo-v-ukraini/> [in Ukrainian].
18. World Bank (2001). *Engendering Development: Through Gender Equality in Rights, Resources, and Voice*. A World Bank Policy Research Report. New York: Oxford University Press. 364 p.
19. OECD (2017). *The Pursuit of Gender Equality: An Uphill Battle*. OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264281318-en>. Retrieved from: https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/the-pursuit-of-gender-equality_9789264281318-en.
- аналіз. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2001. № 2. С. 131–143.
17. Шатська В. Жіноче підприємництво в Україні: тенденції, проблеми, перспективи. *Business Law Electronic Resource*. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/jinoch-pidpriemnytstvo-v-ukraini/>.
18. World Bank. *Engendering Development: Through Gender Equality in Rights, Resources, and Voice*. A World Bank Policy Research Report. New York: Oxford University Press, 2001. 364 p.
19. The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle. OECD Publishing, Paris. October 04, 2017. DOI: <https://dx.doi.org/10.1787/9789264281318-en>. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/the-pursuit-of-gender-equality_9789264281318-en.